

Sygn. akt: I C 2758/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2019 r.

Sąd Rejonowy w Grudziądzu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Andrzej Antkiewicz
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Monika Kopczyńska

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2019 r. w Grudziądzu na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. w W.

przeciwko E. O.

o zapłatę

- zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 2.664,46 zł (dwa tysiące sześćset sześćdziesiąt cztery złote 46/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 19 listopada 2018 roku do dnia 6 marca 2019 r.;
- zasądzoną w punkcie 1. należność główną rozkłada na 26 rat miesięcznych, przy czym pierwsza rata w kwocie 164,46 zł, a następne po 100 zł miesięcznie, płatne do końca każdego miesiąca kalendarzowego z ustawowymi odsetkami za opóźnienie na wypadek opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat;
- oddala powództwo w pozostałej części;
- zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 593,62 zł (pięćset dziewięćdziesiąt trzy złote 62/100) tytułem zwrotu części kosztów procesu.

Sygn. akt I C 2758/18

UZASADNIENIE

(...) S.A. w W. wniosła o zasądzenie od E. O. kwoty 4.564,46 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, jak również o zasądzenie zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu wskazano, że dochodzona wierzytelność wynika z umowy pożyczki zaciągniętej przez pozwaną w dniu 13 czerwca 2017 r. W pozwie zaznaczono, że na dochodzoną kwotę składają się:

- 4.360,60 zł suma niespłaconego kapitału udzielonej pożyczki, na który składały się: kwota netto pożyczki, prowizja za jej udzielenie i opłata przygotowawcza,
- 142,76 zł skapitalizowane odsetki umowne naliczone od przeterminowanych rat kapitałowych w trakcie obowiązywania umowy pożyczki
- 61,10 zł skapitalizowane odsetki za opóźnienie w spłatach rat.

Pozwana wniosła o rozłożenie zadłużenia na raty po 100 zł (k. 30 i 38-38v akt).

Sąd rozpoznał sprawę w postępowaniu uproszczonym (k. 1).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 13 czerwca 2017 roku (...) S.A. w W. (pożyczkodawca) zawarła z E. O. (pożyczkobiorcą) umowę pożyczki, na podstawie której udzieliła pozwanej pożyczki w kwocie 3.800,00 zł na okres 12 miesięcy. Strony przewidziały, że pożyczka jest oprocentowana według stałej stopy procentowej 10 % rocznie, zatem odsetki umowne za cały okres trwania umowy wyniosą 289,42 zł oraz że z tytułu udzielenia i korzystania z pożyczki pożyczkobiorca zobowiązany będzie do uiszczenia na rzecz dającego pożyczkę następujących opłat: opłaty przygotowawczej w wysokości 40 zł i prowizji za udzielenie pożyczki w kwocie 1.900. Kwoty te zostały rozdzielone proporcjonalnie do liczby rat pożyczki i miały być uiszczane częściowo przy każdej racie razem z odpowiednią częścią kapitału i odsetkami umownymi. Raty miały być uiszczane do 13 dnia każdego miesiąca kalendarzowego – po 502,46 zł, począwszy od lipca 2017 r., z tym że wysokość ostatniej raty miała wynosić 502,36 zł.

W umowie pożyczki przewidziano, że na wypadek opóźnienia w spłacie pożyczki pozwany zapłaci odsetki od zadłużenia przeterminowanego w wysokości ostatniej aktualnej rocznej stopy oprocentowania pożyczki powieszony o 4 punkty procentowe, jednak nie wyższe niż wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie (pkt 11 umowy).

W pkt 22 umowy zastrzeżono, że pożyczkodawca mógł wypowiedzieć umowę w przypadku opóźnienia w spłacie kwoty równej co najmniej jednej pełnej racie, po uprzednim wezwaniu do zapłaty zaległości w terminie 7 dni. Termin wypowiedzenia wynosił 30 dni od doręczenia wezwania do zapłaty.

Dowód : umowa pożyczki (k. 11-15 akt)

Pismem z dnia 27 lutego 2018 roku pożyczkodawca wypowiedział pozwanej umowę pożyczki z okresem wypowiedzenia 30 dni i wezwał pozwaną do spłaty zadłużenia w kwocie 4.564,46 zł w terminie do 5 kwietnia 2018 r.

Dowód : wypowiedzenie umowy pożyczki (k. 20 akt)

Pozwana wpadła w spiralę zadłużenia, otrzymuje emeryturę w kwocie 1.100 zł, ale na konto przelewane jest jedynie 850 zł ze względu na potrącenia komornicze. Posiada konto w (...), w którym również zaciągnęła pożyczkę. Z emerytury, która wpływa na konto, potrącana jest rata pożyczki w kwocie 570 zł, dlatego pozwana może wypłacić z rachunku jedynie ok. 200 zł. Pracuje jako opiekunka PCK i zarabia ok. 2000 zł, jednak część wynagrodzenia zabiera komornik, a do ręki pozwana dostaje jedynie 1680 zł. Posiada zadłużenie za telefon. Pozwana mieszka sama, uiszcza 200 zł miesięcznie za mieszkanie, 53 zł miesięcznie za gaz, za prąd ok. 100-150 zł miesięcznie, za wodę powinna płacić 30-40 zł miesięcznie, ale od pewnego czasu nie płaci. Wydatki na opał to 200 zł miesięcznie.

Dowód : zeznanie pozwanej (k. 38-38v akt)

Sąd zważył, co następuje:

Przedstawiony stan faktyczny ustalony został w oparciu o dokumenty złożone przez powódkę, które w ocenie Sądu nie budziły wątpliwości co do ich autentyczności i prawdziwości, wobec czego mogły stanowić wiarygodną podstawę ustaleń faktycznych. Sąd dał również wiarę przesłuchaniu pozwanej, gdyż okoliczności przez nią podawane nie zostały zakwestionowane przez powódkę.

Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Z tytułu udzielenia pożyczki pożyczkodawca może żądać wynagrodzenia w formie odsetek **albo** prowizji za korzystanie przez pożyczkobiorcę z jego środków finansowych.

W ocenie Sądu nie budziła wątpliwości kwestia ponoszenia odpowiedzialności przez pozwaną z tytułu niewywiązania się z umowy pożyczki z dnia 13 czerwca 2017 roku, jak i zasadność wypowiedzenia umowy, albowiem w dniu sporządzenia wypowiedzenia pozwana posiadała zaległości w spłacie kilku rat. Na pełną akceptację zasługiwało żądanie powódki dotyczące zwrotu kapitału udzielonej i niezwróconej pożyczki, podobnie jak żądanie zapłaty odsetek umownych za korzystanie ze środków finansowych powódki przez czas określony w umowie (art. 720 § 1 k.c. i art. 359 § 1 k.c. oraz art. 509 § 1 k.c.).

Sąd nie zakwestionował prawa pożyczkodawcy do pobrania opłaty przygotowawczej, albowiem takie opłaty są standardowo pobierane za wykonanie czynności związanych z udzieleniem pożyczki. Opłata ta nie była wygórowana.

Sąd zakwestionował natomiast prawo pożyczkodawcy do pobierania dodatkowego wynagrodzenia prowizyjnego „za udzielenie pożyczki” w kwocie 1.900 zł. W umowie nie wyjaśniono, za co (jakie konkretnie czynności) została naliczona ta wygórowana opłata. Wskazać trzeba, że za rozpatrzenie wniosku o udzielenie pożyczki pożyczkodawca naliczył opłatę przygotowawczą, a za udostępnienie pozwanej środków pieniężnych odsetki umowne w wysokości 289,42 zł. Brak było podstaw do pobierania podwójnego wynagrodzenia za to samo. Wynagrodzeniem pożyczkodawcy za udostępnienie pożyczkobiorcy środków pieniężnych są albo odsetki umowne albo wynagrodzenie prowizyjne. Nie można pobierać jednego i drugiego, gdyż wówczas pożyczkodawca otrzymałby dwa razy wynagrodzenie za to samo.

W wielu podobnych sprawach toczących się przed tut. Sądem z powództwa innych pożyczkodawców o zwrot pożyczki zakwestionowano praktykę pobierania na podstawie umów pożyczek dodatkowego wynagrodzenia prowizyjnego w bardzo wysokich kwotach, żądanego często obok odsetek umownych za udostępnienie środków pieniężnych, doliczonych do każdej raty. Zapis o tej prowizji uznano za zmierzający do obejścia przepisów o ochronie praw konsumentów oraz o odsetkach maksymalnych (ukryta lichwa). Stwierdzono, że takie działanie nie zasługuje na ochronę prawną, albowiem jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów, dlatego jest nieważne (art. 58 § 1 i 2 k.c.). Tak było m.in. w sprawach o następujących sygnaturach akt: I C 189/16, I C 2424/16, I C 285/17, I C 397/17, I C 398/17, I C 477/17, I C 501/17, I C 1100/17 i I C 1595/17.

Kwestią obciążania przez pożyczkodawców pożyczkobiorców zbyt wysokimi opłatami prowizyjnymi za udostępnienie na określony czas środków pieniężnych zajmował się też ostatnio Sąd Okręgowy w Toruniu w sprawach VIII Ca 563/17 i (...), który w wyrokach z 28 sierpnia 2017 r. i 15 listopada 2017 r. podzielił stanowisko tut. Sądu o sprzeczności umów w zakresie wynagrodzenia prowizyjnego z dobrymi obyczajami, zasadami współżycia społecznego i przepisami regulującymi kwestie odsetek maksymalnych. Sąd Okręgowy, odwołując się do wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 kwietnia 2012 r. w sprawie XVII AmC 5533/11 (Legalis nr 739471), stwierdził, że niezależnie od uregulowań ustawy o kredycie konsumenckim dotyczących maksymalnej wysokości kosztów pozaodsetkowych, koszty te nie mogą stanowić dodatkowego źródła zysku przedsiębiorcy, powinny zatem być kształtowane w sposób zgodny z rzeczywistym kosztem dokonywanych czynności, w związku z którymi pozostają. W obu przywołanych sprawach Sąd Okręgowy w Toruniu stwierdził również, że omawiana opłata pozostaje oderwana od faktycznych kosztów poniesionych przez powódkę, w istocie nie stanowi więc „kosztu okołoodsetkowego”, te bowiem powinny być związane – zgodnie z zasadą ekwiwalentności świadczeń – z określonymi kosztami poniesionymi przez pożyczkodawcę w związku z udzieleniem pożyczki bądź usługami świadczonymi na rzecz pożyczkobiorcy. Sąd Rejonowy w Grudziądzu oraz Sąd Okręgowy w Toruniu wyraziły w przywołanych sprawach także pogląd, że wynagrodzenie prowizyjne to ukryta forma odsetek od pożyczonego kapitału, co prowadzi do obejścia przepisów regulujących instytucje odsetek maksymalnych.

Uwagi te mają w pełni odniesienie do opłaty w kwocie 1.900 zł nazwanej w umowie pożyczki z dnia 13 czerwca 2017 r. prowizją za udzielenie pożyczki.

Wskazać też należy, że w decyzji nr (...) z dnia 3 czerwca 2015 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w K. uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania pożyczkodawcy polegające na stosowaniu opłaty, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty. W uzasadnieniu tej decyzji stwierdzono, że sprzeczne z dobrym obyczajem jest naruszenie ekwiwalentności świadczeń

przy stosowaniu wobec konsumentów opłaty, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co godziło w ich słuszny interes. Identyczną decyzję wydał Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w K. w dniu 30 grudnia 2015 r. w sprawie (...)61-12/13/SB w zakresie opłaty przygotowawczej. Zarzuty w niej zawarte wobec pożyczkodawcy można jednak odnieść również do opłaty w kwocie 1.900 zł nazwanej w umowie pożyczki z dnia 13 czerwca 2017 r. prowizją za udzielenie pożyczki.

Ze względu na to, że prowizja w kwocie 1.900 zł została w ocenie Sądu naliczona za to samo, za co należały się pożyczkodawcy odsetki umowne od udzielonej pożyczki, a nadto nie określono w umowie żadnych kryteriów określenia tak wygórowanej opłaty i nie wykazano rzeczywistych kosztów za dokonanie czynności, za które miała być naliczona ta opłata, Sąd uznał, że brak jest podstaw do jej zasądzenia.

W konsekwencji Sąd uznał roszczenie powódki za uzasadnione jedynie w wysokości 2.664,46 zł (kwota żądna w pozwie pomniejszona o kwotę nienależnej prowizji).

Odsetki ustawowe za opóźnienie od niezwróconej kwoty kapitału pożyczki i skapitalizowanych odsetek zasądzono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 482 § 1 k.c.

W ocenie Sądu pozwana zasługuje na skorzystanie z dobrodziejstwa rozłożenia zasądzonej należności na raty (art. 320 k.p.c.). Pozwana otrzymuje minimalne wynagrodzenie, z czego musi się utrzymać. Spłaca też inne zobowiązania. Nie stać jej więc obecnie na spłatę całego zadłużenia wobec powódki w krótkim czasie. W ocenie Sądu narażenie pozwanej na egzekucję całej zasądzonej należności pogorszyłoby jej - i tak trudną - sytuację finansową. Z tych względów zachodziła podstawa do rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty, których wysokość określono zgodnie z prośbą pozwanej, uwzględniając jej obecną sytuację majątkową, z tym że wysokość pierwszej raty określono jako wyrównawczą. Rozłożenie świadczenia na raty daje większe prawdopodobieństwo dobrowolnej spłaty długu przez pozwaną. Przymusowa egzekucja z jej majątku w obecnej sytuacji byłaby bezskuteczna.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06 (OSNC 2007, nr 10, poz. 147) rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty na podstawie art. 320 k.p.c. ma ten skutek - wskazany już w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r., III PZP 11/70 (OSNCP 1971, nr 4, poz. 61) - że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratalnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat. Z tego względu odsetki zasądzono jedynie do dnia wyrokowania (art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 482 § 1 k.c.), a powództwo o zapłatę odsetek za okres od wyrokowania do dnia płatności poszczególnych rat zostało oddalone.

O kosztach procesu w punkcie 4. (czwartym) sentencji wyroku orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. Powódka wygrała sprawę w 58,37 % (2.664,46 zł/4.564,46 zł), ponosząc koszty procesu w łącznej wysokości 1.017 zł z tytułu: opłaty sądowej od pozwu w kwocie 100 zł, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa procesowego - 17 zł i wynagrodzenia pełnomocnika będącego radcą prawnym w wysokości 900 zł (§ 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych - Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.). Finalnie należał się zatem powódce od pozwanej zwrot kwoty 593,62 zł.